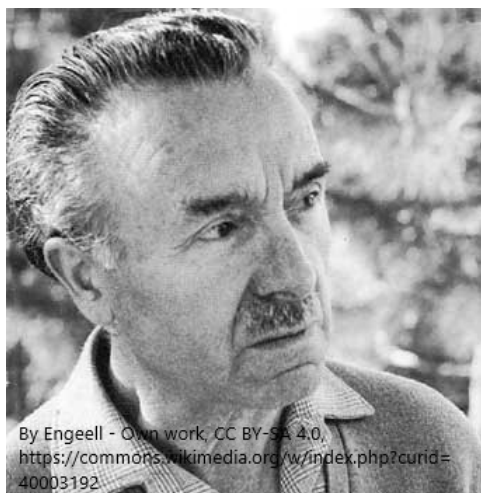

Célestin Freinet

Γάλλος παιδαγωγός, που εντάσσεται από μελετητές στο Ευρωπαϊκό Κίνημα Σύγχρονης Εκπαίδευσης (*European New Education movement / "L'Education Nouvelle"*).

Ο Célestin Freinet γεννήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 1896 στο Gars, ένα μικρό γαλλικό χωριό κοντά στα ιταλικά σύνορα.

Αδυνατώντας να χρηματοδοτήσει τις σπουδές του στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ο Freinet αποφοίτησε με απολυτήριο γυμνασίου, το οποίο του επέτρεπε να διδάσκει σε Δημοτικό αλλά δεν του έδινε την δυνατότητα εισαγωγής σε πανεπιστήμιο.

Εξαιτίας της μακρόχρονης ανάρρωσης που χρειάστηκε μετά από τον τραυματισμό του κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου τελικά ξεκίνησε την καριέρα του ως δάσκαλος το 1921 στο Le Bar-sur-Loup, ένα μικρό χωριό στις παράκτιες Άλπεις κοντά στη Μεσόγειο. Ο Freinet προσχώρησε στο αναρχοσυνδικαλιστικό σωματείο δασκάλων της εποχής, ως ακτιβιστής στην αντιπολιτευτική ομάδα που συνδεόταν με το κομμουνιστικό κόμμα και έγινε μέλος του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος το 1927. Οι δημοσιεύσεις του αποτελούν μια ριζοσπαστική κριτική του παραδοσιακού δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος. Η προσέγγιση του Freinet δεν ήταν μόνο θεωρητική και πολιτική αλλά επίσης και πολύ πρακτική, αφού ενσωμάτωσε τις ιδέες του στην καθημερινή του εργασία στην τάξη.

Τον Οκτώβριο του 1924 ο Freinet εισήγαγε την τεχνική της εκμάθησης εκτύπωσης, δηλαδή την χρήση τυπογραφείου από τα παιδιά για την εκτύπωση κειμένων που τα ίδια ελεύθερα είχαν συνθέσει. Οι μαθητές κατέγραφαν τις προσωπικές τους περιπέτειες, τα περιστατικά που είχαν βιώσει μέσα και έξω από την τάξη κ.ο.κ. Συνήθως αυτά τα κείμενα παρουσιάζονταν στην συνέχεια στην τάξη, σχολιάζονταν, διορθώνονταν και υφίσταντο επεξεργασία από το σύνολο της τάξης, πριν τελικά εκτυπωθούν από τα ίδια τα παιδιά που συνεργάζονταν. Ο Freinet ονόμασε αυτήν την προσέγγιση Ελεύθερη γραφή ("*Texte libre*"). Αργότερα αυτά τα

κείμενα συναρμολογούνται για να δημιουργήσουν ένα Ημερολόγιο Τάξης ("Livre de vie") και μια σχολική εφημερίδα ("Journal scolaire").

Από το 1926 και μετά, οι παραγωγές της τάξης του, ιδιαίτερα οι Σχολικές Εφημερίδες, ανταλλάσσονταν τακτικά με άλλες τάξεις δημοτικού σχολείου στη Γαλλία, οι δάσκαλοι των οποίων συμμετείχαν επίσης στην καινοτόμο διδασκαλία. Ο Freinet το ονομάζει αυτό τεχνική της Σχολικής Αλληλογραφίας ("Correspondance scolaire"). Αργότερα, αυτή η αλληλογραφία θα εξαπλωθεί σε όλο τον κόσμο.

Οι Γάλλοι καθηγητές που χρησιμοποιούσαν αυτήν την τεχνική και άλλοι που ξεκίνησαν να φτιάχνουν και να χρησιμοποιούν ταινίες και ηχογραφήσεις με τις τάξεις τους ίδρυσαν το 1928 τον Συνεταιρισμό Δημόσιων Εκπαιδευτικών (Coopérative de l'Enseignement Laïc, CEL), που σύντομα έγινε γνωστός ως «Παιδαγωγική Freinet» ή «Κίνημα Freinet».

Από τη δεκαετία του τριάντα, ο Συνεταιρισμός Δημόσιων Εκπαιδευτικών έχει δημιουργήσει βιβλιοθήκες βασισμένα σε ερευνητικές εργασίες μαθητών ως έγγραφα για χρήση στην τάξη, επειδή θεωρούσαν τα παραδοσιακά σχολικά βιβλία παλιομοδίτικα, ακαδημαϊκά και εκτός επαφής με την πραγματικότητα. Αυτή η συλλογή φυλλαδίων ονομάζεται Βιβλιοθήκη Εργασίας (Bibliothèque de Travail) και μπορεί να προστεθεί στη Βιβλιοθήκη της τάξης ("Bibliothèque de classe") μαζί με άλλα έγγραφα, αρχεία και βιβλία.

Ο Freinet ενθάρρυνε επίσης τα παιδιά να διεξάγουν τις δικές τους έρευνες πεδίου ("sortie-enquête") και να διερευνούν, να παρατηρούν και να μελετούν τόσο το φυσικό τους περιβάλλον όσο και την τοπική τους κοινότητα. Πίσω στην αίθουσα, παρουσίαζαν τα αποτελέσματά τους, εκτύπωναν κείμενα, δημιουργούσαν περιοδικό και στη συνέχεια έστελναν όλο αυτό το υλικό σε μαθητές που έκαναν αντίστοιχη εργασία σε άλλα σχολεία.

Αυτές οι δραστηριότητες οργανώνονται σύμφωνα με ένα Πλάνο Εργασίας ("Plan de travail") στο οποίο οι μαθητές οργανώνουν σχέδιο εργασίας για μια ορισμένη περίοδο. Το Πλάνο Εργασίας συζητείται και αξιολογείται μαζί με τον εκπαιδευτικό.

Ο Συνεταιρισμός Δημόσιων Εκπαιδευτικών εισήγαγε επίσης αρχεία αυτο-διόρθωσης ("Fichier autocorrectif") με εκατοντάδες φύλλα εργασίας για θεμελιώδεις δεξιότητες όπως γραμματική, ορθογραφία, μαθηματικά κλπ., τα οποία οι μαθητές χρησιμοποιούν ατομικά ανάλογα με τις ανάγκες τους και όποτε θέλουν να βελτιώσουν την απόδοσή τους. Ο συνολικός συντονισμός των δραστηριοτήτων της τάξης καθώς και τυχόν προβλήματα που αφορούν συγκεκριμένα παιδιά ή ομάδες παιδιών συζητούνται και επιλύονται τακτικά στη Συνέλευση της Τάξης («Réunion coopérative», «Conseil») που αποτελείται από όλα τα παιδιά της τάξης και τον δάσκαλο.

Η εκπαιδευτική φιλοσοφία του Freinet ενόχλησε τις τοπικές σχολικές, που προσπάθησαν να τον μετακινήσουν σε άλλη περιοχή. Ο Freinet αρνήθηκε και εγκατέλειψε το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα. Το 1935 ίδρυσε ένα ανεξάρτητο σχολείο κοντά στο Βενς, στο οποίο εφάρμοσε και ανέπτυξε τις τεχνικές του μέχρι το 1940, οπότε στάλθηκε σε στρατόπεδο εγκλεισμού από την κυβέρνηση του Vichy ως ταραχοποιός. Αργότερα απελευθερώθηκε για

λόγους συμπόνοιας και τέθηκε σε κατ' οίκον περιορισμό στις Άλπεις, όπου τελικά εντάχθηκε στο αντιστασιακό κίνημα το 1943.

Οι βασικές ιδέες της Παιδαγωγικής Freinet

Κατά τη διάρκεια των περιόδων κράτησής του κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ο Freinet έγραψε τα βασικά του έργα στην παιδαγωγική. Οι πιο σημαντικές έννοιες είναι οι ακόλουθες:

Παιδαγωγική της Εργασίας ("Pédagogie du travail") - που σημαίνει ότι οι μαθητές μαθαίνουν φτιάχνοντας χρήσιμα προϊόντα ή παρέχοντας χρήσιμες υπηρεσίες.

Η προσέγγιση του Freinet στη μάθηση μέσω της εργασίας επικεντρώνεται στην εργασία ως διαδικασία αυθόρμητης αναδιοργάνωσης της ζωής στο σχολείο και την κοινωνία. Σύμφωνα με τον ίδιο, η εργασία είναι η βάση κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας, η βάση της ίδιας της ανάπτυξης του ανθρώπου. Έτσι, η παραγωγική εργασία είναι μια διαρκής αρχή διδασκαλίας και μάθησης. Ενώ τα παιδιά αναπτύσσουν τα κείμενά τους με την τεχνική της εκμάθησης εκτύπωσης και παράγουν τα περιοδικά, τις εκθέσεις τους και ούτω καθεξής, βρίσκονται σε μια συνεχή διαδικασία εκμάθησης. Αυτή η ιδέα διαχωρίζει τον Freinet από τους υποστηρικτές της δημιουργικής παιδαγωγικής που είναι δημοφιλείς στις ΗΠΑ.

Συνεργατική Μάθηση ("Travail coopératif") - βασισμένη στη συνεργασία κατά την παραγωγική διαδικασία.

Η έμφαση του Freinet στη Συνεργατική Μάθηση είχε τις ρίζες του στις δικές του εμπειρίες ως ιδρυτής αγροτικών συνεταιρισμών. Είχε επίσης επίγνωση των βρετανικών πειραμάτων με τις σχολικές κοινότητες. Συγχρόνως συμμετείχε σε συζητήσεις για τη γαλλική οργάνωση που ονομάζεται Central Office of School Co-operatives (Office central de la Coopération scolaire à l'École), που ιδρύθηκε από τον B. Profit το 1923, και η οποία εξακολουθεί να υπάρχει.

Οι τεχνικές Συνεργατικής Μάθησης, εν μέρει εμπνευσμένες από τις μελέτες του Onide Decroly και του Ελβετού ψυχολόγου Edouard Claparède.

Διερευνητική Μάθηση ("Tâtonnement expérimental") - μέθοδος δοκιμής και σφάλματος που περιλαμβάνει ομαδική εργασία. Η μέθοδος της διερευνητικής μάθησης σχετίστηκε με την Λειτουργική Παιδαγωγική του Edouard Claparède και τη Γενετική Ψυχολογία του Piaget (χτίσιμο μάθησης μέσω εμπειρίας).

Η Φυσική Μέθοδος ("Methode naturelle") - βασισμένη σε μια επαγωγική, σφαιρική προσέγγιση. Η Φυσική Μέθοδος είναι μια γενική θεωρία μάθησης που βασίζεται στην εμπειρική παράδοση της συνειρμικής ψυχολογίας τον 19ο αιώνα και συνεπάγεται μια διαισθητική και άμεση αντίληψη του μαθησιακού αντικειμένου, η οποία ενεργοποιεί τις βασικές αισθητηριακές λειτουργίες, επιτρέποντάς μας να ενσωματώσουμε αφηρημένες έννοιες. Η Φυσική Μέθοδος εφαρμόζεται στην ανάγνωση, τη γραφή και τα βασικά

μαθηματικά. Σε αυτό το πλαίσιο, η εκμάθηση εκτύπωσης είναι μια κατάλληλη τεχνική για μια παγκόσμια και επίσης αναλυτική προσέγγιση στην ανάπτυξη της γλώσσας.

Κέντρα Ενδιαφέροντος ("Complexe d'intérêt") - βασίζεται στα μαθησιακά ενδιαφέροντα και την περιέργεια των παιδιών. Τα Κέντρα Ενδιαφέροντος προέκυψαν από μια κρίσιμη διαμάχη μεταξύ του Βέλγου ψυχολόγου **Ovide Decroly** και του Αμερικανού φιλοσόφου **John Dewey** με το έργο του *Μέθοδος Εργασίας*.

Το συμπέρασμα είναι ότι η πραγματική ιδιοφυΐα του Freinet δεν έγκειται τόσο στην δημιουργία των παραπάνω τεχνικών, όσο στη σύνθεση και συνδυασμό αυτών των ποικίλων προσεγγίσεων και διαδικασιών.

Το σχολείο του Freinet άνοιξε ξανά το 1945 και το κίνημά του γνώρισε μια αναβίωση που κορυφώθηκε με την ίδρυση του Συνεργατικού Ινστιτούτου του Σύγχρονου Σχολείου (Institut Coopératif de l'École Moderne - I.C.E.M.) το 1947, του οποίου ο ρόλος είναι να αναπτύξει ιδέες για παιδαγωγικούς πόρους και δραστηριότητες.

Μεταξύ 1950 και 1954 ο Freinet δέχθηκε σφοδρή επίθεση από διανοούμενους του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος, οι οποίοι τον κατηγορήσαν για προώθηση μιας αντίληψης για το σχολείο που βασίζεται σε ένα ξεπερασμένο αγροτικό ιδεώδες και τονίζει τη διαδικασία και όχι το περιεχόμενο και για υποβάθμιση του ρόλου του δασκάλου.

Στη δεκαετία του 1960 ο Freinet ασχολήθηκε κυρίως με την προγραμματισμένη μάθηση και την επέκταση της παιδαγωγικής του στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Πέθανε τον Οκτώβριο του 1966 και θάφτηκε στο μικρό νεκροταφείο του Γκαρς, τη γενέτειρά του.

Μια Παιδοκεντρική Παιδαγωγική

Η παιδαγωγική θεωρία του Freinet μπορεί να τοποθετηθεί σε ένα ευρύτερο φιλοσοφικό και πολιτικό πλαίσιο μέσα στο κίνημα της Νέας Εκπαίδευσης, που συνέστησε την επιστροφή στην προέλευση της παιδικής ηλικίας. Η προσπάθεια προσαρμογής του παιδιού στη σύγχρονη, βιομηχανική κοινωνία μέσω του σχολείου είναι ουσιαστικά μια πράξη διαφθοράς. Η «φυσική εκπαίδευση» προσφέρει έναν τρόπο επίλυσης αυτών των προβλημάτων εισάγοντας δραστηριότητες που θεωρούνται πιο υγιείς και διαπλαστικές και βασίζονται στην κοινότητα, όπως η χειρωνακτική εργασία και η χειροτεχνία. Η παιδαγωγική του Freinet εντάσσεται σε αυτήν την παράδοση όταν υμνεί τη χειρωνακτική εργασία και βάζει τις ανάγκες και τις επιθυμίες των παιδιών πάνω από όλα.

Ωστόσο, αυτή η αντίληψη τον εμπόδισε να λάβει υπόψη τις μελέτες για την παιδική ηλικία που πραγματοποιήθηκαν στη δεκαετία του 1920, όπως αυτές που συζητήθηκαν στη

γερμανική επιθεώρηση *Zeitschrift für psychoanalytische Pädagogik* (Επιθεώρηση της Ψυχαναλυτικής Παιδαγωγικής).

Ο Freinet εμφανίστηκε αργά στη σκηνή της Νέας Εκπαίδευσης σε σχέση με τους περισσότερους από τους γνωστούς εκπαιδευτικούς του Νέου Κινήματος. Ίδρυσε το σχολείο του το 1935 και δημοσίευσε τα βασικά του έργα σε μια εποχή που η ορμή της Νέας Εκπαίδευσης είχε αρχίσει να επιβραδύνεται.

Ωστόσο, ο επιστημολόγος Thomas Kuhh πιστεύει ότι οι νεοεισερχόμενοι όπως ο Freinet, συχνά έχουν την ευκαιρία να ενεργοποιήσουν αλλαγές παραδειγμάτων και να δημιουργήσουν νέες θεωρίες.

Από την αρχή της επαγγελματικής του ζωής, το κύριο ενδιαφέρον του ήταν να βελτιώσει την κοινωνική και πολιτιστική κατάσταση των παιδιών της εργατικής τάξης. Αντί να περιμένει μια ευρύτερη επανάσταση, πίστευε ότι οι αλλαγές είναι δυνατές στην τάξη αυτή τη στιγμή. Σήμερα η παιδαγωγική Freinet εξακολουθεί να είναι ένα πολύ ισχυρό, διεθνές κίνημα που καλύπτει όλο το φάσμα των σχολικών επιπέδων από το νηπιαγωγείο έως το πανεπιστήμιο και την εκπαίδευση ενηλίκων, με σημεία διαχρονικής αξίας, που μπορούν να δώσουν λύσεις σε προβλήματα της σύγχρονης ταραγμένης εποχής.